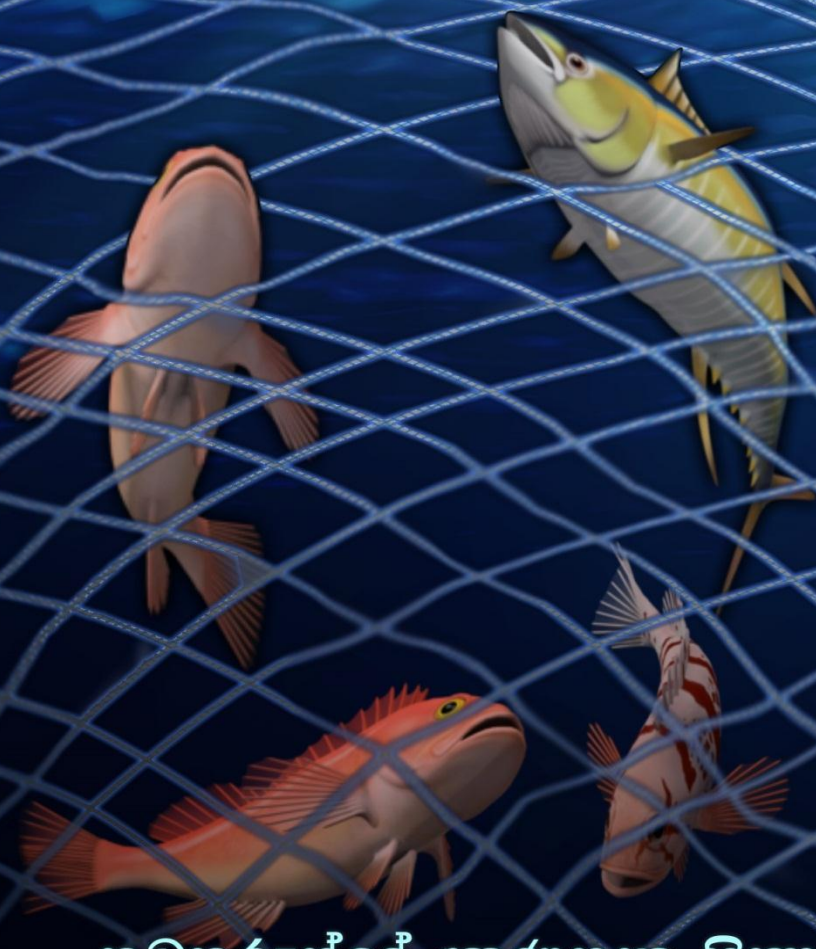

ස්පෂියල් ආලේඛය

කටුකුරුන්දේ ආරක්ෂණය භික්ෂු

සිපඪියේ ආශවය

‘පහන් කණුව’ දෙසුමක්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද හික්මු

ප්‍රකාශනය

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2016

ධම් දනයකි
මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.
ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2016

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනම්ය. මෙම දහම් පොත ධම් දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-955-3962-34-8

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ට්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්ම දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. සුනිල් විජේසිංහ මහතා - 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
2. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
3. චන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
4. ස්ටැන්ලි සුරියරත්න මහතා - 25, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
5. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
6. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය - 15, ඇලපාන, රත්නපුර.
7. ඒ. ජී. සරත් චන්ද්‍රරත්න මහතා
'සමන්', ඇඳවුල හංදිය, කන්ඩලම පාර, දඹුල්ල.
8. ජේ. ඒ. ඩී. ජයමාන්න මහතා
ජයමාන්න වත්ත, ලබුයාය, කුරුණෑගල පාර, කුලියාපිටිය.
9. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
ජේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, ජේරාදෙණිය.
10. වෛද්‍ය පී. චීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
11. ආර්. ඒ. චන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුඩියෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
12. තේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැන්න.
13. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා - 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
14. පියදස සමරකෝන් මහතා
සුදුවැලි පැලැස්ස, කිරිනේද, තිස්සමහාරාමය.

www.seeingthroughthenet.net

www.facebook.com/seeingthrough

හැඳින්වීම

(ප්‍රථම මුද්‍රණය)

දේවාලේගම කන්දේගෙදර පොත්ගල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනයේ වැඩ වෙසෙද්දී අප විසින් පවත්වනට යෙදුන දෙසුම් 20 කින් යුත් 'පටිවච සමුප්පාද දේශනා මාලාව' C.D. තැටි මගින් ශ්‍රවණය කිරීමට හා වෙළුම් 4 කින් යුත් ග්‍රන්ථ පෙළකින් කියවීමට අවසථාව සැලසී ඇත. පාඨක පක්‍ෂයෙන් අප වෙත ලැබී ඇති ප්‍රතිචාරය අනුව විශේෂයෙන්ම 'ස්පඨය' මාතෘකා කරගත් 15 වන දෙසුම එහි වැදගත් කම නිසාත්, ඉදිරිපත් කළ ආකාරය නිසාත් බොහෝ දෙනකුගේ සිත් ගත් බව පෙනුණි. එබැවින් එම දෙසුම 'ස්පඨයේ ආශවඨය' යන නමින් වෙනම පොත් පිංචක් ලෙස එළි දැක්වීමට අදහස් කළෙමු. දෙසුම් මාලාවම කියවීමට අවකාශ නොමැති බහුතර පිරිසකට මෙම කුඩා පොත පවා අප තිලෝගුරු බුදුරදුන් ලොවට හෙළි කර වදළ අසිරිමත් පටිවච සමුප්පාද ධර්මයේ ගම්භීරත්වය හා ප්‍රායෝගික වටිනාකම වටහා ගැනීමට උපකාරවනු ඇතැයි හගිමු.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද හික්කු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල,
කරදන.
(2560) 2016 ජුනි

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාර්ථය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයන්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වා ගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මිකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්ම දාන වැඩ පිළිවෙලට දායකවීමට කැමති පින්වතුන් හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරඳන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවීහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුනු ගොයම සරුව නිල්වන්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් විය පැහැදීම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිදුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙලා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙල සඳහා අපගෙන් වැයවූනේ පිරිසිදු ධර්මදාන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධර්මදේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධර්මකාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුරු' තුළින් ධර්මදාන සංකල්පයෙහි අගය වටහා ගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නෑ-හිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ලැදියනටද දී ධර්ම දායට සහභාගී වූහ, ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ, ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම්
අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ
පැතුමයි.

“සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති”

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද හිඤ්ඤ

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

ස්පූර්ණයේ ආගමනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 197)

“නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස”

තෙසං එසසපරෙතානං - භවසොතානුසාරිනං
කුමමගභට්ටනනානං - ආරා සංයොජනකධයො

යෙව එසසං පරිඤ්ඤාය - අඤ්ඤාය උපසමෙ රතා
තෙ වෙ එසසාභිසමයා - නිව්ඡාතා පරිනිබ්බතා¹

- ද්වයතානුපසසනා සු. සුත්ත නිපාත

සැදහැවත් පින්වතුනි,

තිලෝගුරු භාග්‍යවත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයා හමුවේ තැබූ ධර්මය පටිසෝතගාමී ධර්මයකි. භවසෝත නම් වූ විපරීත පටු භව දිය වැලට එරෙහිව ගලා යන ඒ ධර්මය භව නිරෝධය කරා ගෙන යන ධර්ම සොත නම් වූ මහ දිය කඳයි. භව දිය වැලට අසු වූන ලෝක සත්ත්වයා සංසාර දිය සුළු කුළුම කරකැවෙනවා. ධර්ම සොතයට වැටුණු ආර්ය පුද්ගලයා භව නිරෝධය නම් වූ නිවනට ළඟා වෙනවා. මේ දෙක අතර සන්ධිස්ථානය ස්පූර්ණයයි.

ඒ නිසා අද අපි මේ පසළොස්වෙනි ධර්ම දේශනාවට සුත්ත නිපාතයේ ද්වයතානුපසසනා සුත්‍රයේ එන ස්පූර්ණ පිළිබඳ ගාථා දෙකක් මාතෘකා කරගත්තා. මීට කලින් පටිච්ච සමුප්පාද දේශනා කීපයකදීම අපි මේ ද්වයතානුපසසනා සුත්‍රයේ ගාථා මාතෘකා කරගත් නිසා සමහර විට මේ පින්වතුන්ට මතක ඇති ඒකෙදි බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුගමනය කළ දේශනා රටාව. දෙපැත්තකට නැඹුරුව ඇති ඒ ඒ ධර්ම ඉදිරිපත් කරමින් ඒවායේ සමුදය පැත්තත් නිරෝධ පැත්තත් වෙන් කරදැක්වීම ඒ සුත්‍රයේ දේශනා ශෛලියයි. දැන් එසසය පිළිබඳ ඒ දෙපැත්ත පළමුවෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ ගද්‍ය පාඨයකින් සංඝයා වහන්සේලාට දක්වනවා.

ඒකේ සිංහල පරිවර්තනය මේකයි. ‘මැනවින් ද්වයතානුපසසනාවේ යෙදීමේ තවත් ක්‍රමයක් තිබිය හැකිදැයි යම්

ස්පර්ශයේ ආශවය

කෙනෙක් ඇසුවොත් ඒ අයට මෙසේ පිළිතුරු දිය යුතුයි. තිබිය හැකියි. කෙසේද තිබිය හැක්කේ? යම්තාක් දුකක් හටගනීද, ඒ සියල්ල ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙනි. මේ එක් අනුපසංහතාවකි. ස්පර්ශයේම නිරවශේෂ විරාග නිරෝධයෙන් දුකෙහි හටගැනීමක් නැත. මේ දෙවෙනි අනුපසංහතාවයි. මෙහෙම ප්‍රකාශ කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දක්වාපු ද්වයතානුපසංහතාවේ යෙදීමේ ආනිශංස ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා. අප්‍රමාදීව කෙලෙස් තවන විරියයෙන් යුතුව යම් කිසි භික්ෂුවක් මේ ද්වයතානුපසංහතාවේ යෙදුණොත් ඒ භික්ෂුවට එක්කෝ මෙලොවදීම, දිට්‍රදූමියෙහිදීම, රහත් ඵලය ලබාගන්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් උපාදන ශේෂයක් ඉතිරිව ඇතොත් අනාගාමී ඵලය ලබාගන්න පුළුවන්.

මේ විදියට ප්‍රකාශ කරලා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර ගාථා දෙක වදලේ.

- තෙසං එසසපරෙතානං - භවසොතානුසාරිනං
- කුම්මගභට්ටනනානං - ආරා සංයොජනකියො
- යෙ ච එසසං පරිඤ්ඤය - අඤ්ඤය උපසමෙ රතා
- තෙ වෙ එසසාභිසමයා - නිවජාතා පරිනිබ්බතා

ස්පර්ශයට ගැති වූ භව දිය වැලට අනුව යන්නා වූ වැරදි මගට පිළිපන්නා වූ ඔවුන්ට සංයෝජනක්‍ෂය කිරීම කියල කියන භව බැමි සිද්ධිම ඇතය. බොහෝ දුරය. නමුත් 'යෙ ච එසසං පරිඤ්ඤය' යම්කෙනෙක් ස්පර්ශය පිරිසිදු දූනගෙන 'අඤ්ඤය උපසමෙ රතා' ප්‍රත්‍යක්‍ෂ ඥානය තුළින් සංසිදීමෙහි ඇලුණාහුද 'තෙවෙ එසසාභිසමයා' ඔවුන් ඒකාන්තයෙන්ම ඒ ස්පර්ශ තේරුම්ගැනීම නිසා, 'නිවජාතා පරිනිබ්බතා' තෘෂණා කුසගින්න නිවාගෙන පිරිනිව්වාහුය.

මෙන්න මේ ගාථා දෙක ආශ්‍රයෙන් අපි යම් කිසි විශේෂ ධර්ම දේශනාවක් අද පවත්වන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. මොකද අද විශේෂ දවසක් නිසා, සංඝයා වහන්සේලාගේ වසඝානය අවසාන නිසා, සංඝයා වහන්සේලාගේ වසඝානය අවසාන වන පචාරණය කෙරෙන වස් පෝය දවසේ, තවත් හේතු නිසා අපට හිතූනා මේ යෝගාවචර පිරිසට - අනිත් ඒවත් කමටහන් බණ තමයි - මේක ටිකක් වඩා එල්ල කරලා ප්‍රායෝගික මට්ටමින් ඉදිරිපත් කරන්න. ඒ නිසා විශේෂයෙන්

ඉල්ලා සිටිනවා මෙනෙත ඉඳලා ප්‍රකාශ කරන කාරණාවලට ඉතාමත්ම සාවධානව වැකියක් වැකියක් පාසා, වචනයක් වචනයක් පාසා, ශ්‍රවණය කරන හැටියට. මේ ස්පර්ශය පිළිබඳ කථාන්තරයේදී පළමුවෙන්ම කිව යුතු කාරණයක් තමයි, අපි දේශනා කීපයකදීම දීඝ නිකායේ පළමුවෙනි සූත්‍රය වන බ්‍රහමජාල සූත්‍රය ගැන මතු කරල දුන්න කාරණයක් - මොකක්ද, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ සූත්‍රයේ දී හැටදෙකක් මිථ්‍යා දෘෂ්ටි ප්‍රතිකෂේප කළේ ඉතාමත්ම කෙටි පාඨයකින් බව.

මොකක්ද ඒ පාඨය 'තදපි එසස පචචයා, තදපි එසස පචචයා'² ඒකත් ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන්, ඒකත් ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන්, කියල ඒ විදියටයි නිෂ්ප්‍රභා කළේ හැම දෘෂ්ටියක්ම. ඒ වගේම සූත්‍රය අවසාන හරියේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, යම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඒ දෘෂ්ටි ප්‍රකාශ කළා නම් ඔවුන් පිළිබඳව මෙන්ම මෙහෙම වාක්‍යයක් කියනවා. 'සබ්බො තො ඡහි එසසායනනෙහි චුසස චුසස පටිසංවෙදෙනති' ඒ හැමකෙනෙක්ම ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් නැවත නැවතත් ස්පර්ශ කරමින් ප්‍රතිසංවේදනය කරනවා. ඒකේ ඊළඟට විපාක කියනවා. ඒ වේදනාව නිසා තණහාව ඔවුන්ට ඇති වෙනවා. තණහාව නිසා උපාදනය, උපාදනය නිසා භව, භවය නිසා ජාති, ජාති නිසා ජරා මරණ දුකට සියල්ලම. ඉන් කියවෙන්නේ මොකක්ද? අර මුල් ගාථාවෙන් කිව්වවගේ ඒ හැටදෙකක් දෘෂ්ටි ගත්ත හැම ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෙක්ම ස්පර්ශයට ගැති වෙලා, භව දිය වැලට අහු වෙලා, වැරදි මාර්ගයට වැටිලා, භව බැමි වලින් මිදිලා නොවෙයි සිටියේ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය කොයි විදියද කියලා ඊළඟට අවසානයේ ප්‍රකාශ කරනවා. මේ ශාසනයේ රහත් භික්ෂුව පිළිබඳව ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ රහත් භික්ෂුව ස්පර්ශය පිළිබඳව, ස්පර්ශ ආයතන හය පිළිබඳව පස් ආකාර විශේෂ අවබෝධයක් ඇති කරගෙන පිරිනිවීමට පත් වෙලා තියෙනවා. මොකක්ද ඒ? අපිකලිනුත් දේශනාවකදී මතක් කළා ස්පර්ශ ආයතන හයේ සමුදය, අඤ්ඤා, අසසාද, ආදීනව, නිසසරණ. ඒ කියන්නේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ හට ගැනීම, අසනයට යාම, ආස්වාද පක්‍ෂය, ආදීනව පක්‍ෂය, නිසසරණ කියන්නේ නික්මීම. ඔන්න ඕකයි මේ ශාසනයේ විශේෂත්වය ස්පර්ශය පිළිබඳව. දැන් ඔන්න එතන ඉඳලා ස්පර්ශය ගැන වඩ වඩාත් පැහැදිලි කරගන්න අපි ඉදිරියට සූත්‍ර කීපයක් ගන්නවා. හිතාගන්න මේක

එක්තරා විදියක වන්දනා ගමනක් කියලා. නිවන් කරා යන වන්දනා ගමනක් කියලා හිතාගෙන මේ පැය තුළ මෙයට සාවධානව ඇහුම්කන් දෙන උත්සාහ කරන්න. ස්පර්ශය ගැන පළමුවෙන්ම අපි අමුතුවෙන් කියන්න ඕන නැහැ. මේ පින්වතුන් හොඳට දන්නවා දවාදසාංග පටිච්ච සමුප්පාද සූත්‍රය. කවුරුත් ඔය හොඳට දන්න අවිජ්ජා පච්චයා කියල පටන් ගන්න සූත්‍රයේ ස්පර්ශය සඳහන් වන්නේ මෙහෙමයි.

සලායතන පච්චයා එසෙසා, එසස පච්චයා වෙදනා. සලායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය, ස්පර්ශී ප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව. ඔය ආදී වශයෙන් තියෙන්නේ, නමුත් ස්පර්ශය පිළිබඳව වඩාත්ම පැහැදිලි ගැඹුරුම දැනියාක් අපට ඉදිරිපත් කරන්නේ මී පිඩක් වැනි අපී රසයෙන් පොහොසත් 'මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයෙන්'.³ මජ්ඣිම නිකායේ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය කලින් අවස්ථාවල අපි සම්පූර්ණයෙන් විග්‍රහ කරල තියනවා. මෙතෙක්දී මීට අදාළ වශයෙන් කිව්වොත් මෙහෙමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ එක්තරා කෙටි දේශනා පාඨයක් සංඝයා වහන්සේලාගේ ඉල්ලීම පරිදි, කෙටියෙන් කළ දේශනා සවිස්තරව දේශනා කිරීම පිළිබඳව 'එතදගා' තනතුර ලබා ගත්තු මහාකච්චායන මහ රහතන් වහන්සේයි තේරුම් කරල දෙන්නේ. ඒකෙදි මෙන් මේ වාක්‍යය යෙදෙනවා.

'වක්ඛුඤ්චාවුසො පටිච්ච රූපෙ ව උපපජ්ජති වක්ඛුච්ඤ්ඤාණං තිණ්ණං සඛගති එසෙසා' ඔතන මහා ගැඹුරු දැනියාක් ඉදිරිපත් කරනවා. 'වක්ඛුඤ්චාවුසො පටිච්ච රූපෙ ව උපපජ්ජති වක්ඛුච්ඤ්ඤාණං' ඇවැත්නි ඇසත් රූපයනුත් නිසා වක්ඛු ච්ඤ්ඤාණය හටගනී. ඊළඟට කියනවා. 'තිණ්ණං සඛගති එසෙසා' ඒ තුනේම එකට යාම ස්පර්ශයයි. මෙතන හොඳින් කල්පනා කළොත් මහ ගැටලුවක් පෙනෙනවා. සියුම් ගැටලුවක්. මොකක්ද මතක තියාගන්න මෙතන කියවුනා. 'පටිච්ච' කියන වචනයත් 'උපපජ්ජති' කියන වචනයත්, එයින් ජේනවා පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේ තියෙන්නේ ච්ඤ්ඤාණය හටගැනීම පිළිබඳව බව. ඇසත් රූපයනුත් නිසා වක්ඛු ච්ඤ්ඤාණය හටගන්නවා. නමුත් හටගත්තට පස්සෙ ලෝක සත්ත්වයා තුළ තියන මුලාව නිසා, අවිද්‍යාව නිසා, මේකතුනක් හැටියට ගන්නවා.

තුනක් හැටියට ගන්න ඉඩක් නැහැ. මොකද අර ඇසත් රූපයනුත් නිසාමයි වක්ඛු ච්ඤ්ඤාණය හටගන්නේ. වක්ඛු ච්ඤ්ඤාණය

කියන එක අපි තේරුම් කරල දුන්නා. විකුණුණය යට තියන ඒ ධර්මයා වෙකක් හැටියට වෙන් කර ගැනීමමයි. එතෙක් ඇසත් රූපයත් දෙකක් කියන අදහස පහළ වුණෙන් නැහැ. වකඳු විකුණුණය පහළ වුණහමයි 'මේමගේ ඇස' අර කියෙන්නේ 'රූප' ඔන්න ඔය විදියට.

ඒකයි මේ කියන්නේ ඔය දෙක අතර පරතරය තමයි විකුණුණය. නමුත් ඒ අනවබෝධය තුළින් ඇසත්, රූපයත් වකුඩවිකුණුණයත් කියල තුනක්. ඒ තුන එකට යාම පිළිබඳ හැඟීමක් ඇති කර ගත්තු තැන අන්න ස්පර්ශය හටගන්නවා. එතන ඉඳලමයි මුළාව. ඒකයි අපි ස්පර්ශය සන්ධිස්ථානයයි කිව්වේ. එතකොට මේ ස්පර්ශය පිළිබඳ කාරණයේදීත් කියවුණානෙ දෙකක් හා මැදක් පිළිබඳව. ඔන්න ඒ පිළිබඳව අපි මීට කලින් නොයෙකුත් අවස්ථාවල විස්තර කරල තියනවා මහ බලසම්පන්න සූත්‍රයක් අංගුතර නිකායේ ඡකක නිපාතයේ - ඒ කියන්නේ භයවෙනි නිපාතයේ - මජ්ඣිම නිකායේ. ⁴ අපි ඉස්සෙල්ල නිදන කථාව කියල ඉදිමු නොදන්න අයට. බරණැස ඉසිපතනයේ මීගදයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ වසන අවස්ථාවක සථවිර භික්ෂූන්වහන්සේලා පිරිසක් පිණ්ඩපාතයෙන් පස්සේ මණ්ඩල මාලයේ රැස්වෙලා ධර්ම සාකච්ඡාවක් ආරම්භ කළා. මේ කාලයේ වචනයෙන් කියනවා නම් ධර්ම සම්මනත්‍රණයක්. මොකක්ද හේතුව? සභාවේදී ඉදිරිපත් වුණා මෙන්න මෙහෙම ප්‍රශ්නයක්. මොකක්ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පාරායණයේ මෙතෙතයා පඤ්ඤයේ මෙන්න මෙහෙම දේශනා කරල තියනවා.

'යො උභතෙන විදික්ඛාන
මජ්ඣෙ මනතා න ලිපපති
තං බ්‍රෑමි මහා පුරිසොති
සොධ සිබ්බනිමචචගා'

ඔය ගාථාව ඉදිරිපත් කරලා මේක තුළින් සාකච්ඡාව සඳහා ප්‍රශ්න හතරක් ඉදිරිපත් කරගත්තා, සම්මනත්‍රණය සඳහා මේ සවාමීන් වහන්සේලා. මොකක්ද ප්‍රශ්න හතර? දැන් ගාථාව තේරුම් කරල දෙමු. සාමාන්‍ය අර්ථය 'යො උභතෙන විදික්ඛාන' කියන්නේ යමෙක් කොන් දෙක තේරුම් අරගෙන 'මජ්ඣෙ මනතා න ලිපපති' ප්‍රඥවෙන් - මනතා කියන්නේ ප්‍රඥව - ප්‍රඥවෙන් මැද නොඇලේද, 'තං බ්‍රෑමි මහාපුරිසොති' බුදුරජාණන් වහන්සේ වදරනවා එයාට මම කියනවා

මහාපුරුෂයයි කියලා මොකද 'සොධ සිබ්බනිමව්වගා'. ඔහු මේ ලෝකයේ මැනුම්කාරිය ඉක්මවා ගියා.

මේ තේරවිලි වගේ ගාථාවෙන් කාරණා හතරක් ඔන්ත ප්‍රශ්න හැටියට ඉදිරිපත් වුණා. මේ ගාථාවේ සඳහන් වන එක කොතක් මොකක්ද, දෙවෙනි කොත මොකක්ද, මැද මොකක්ද, මැනුම්කාරිය කවුද, මේ ප්‍රශ්න හතරට සඵවිර සංඝයා වහන්සේලා හය නමක් ඉදිරිපත් කරනවා විවරණ හයක්. මහ පුදුම කමටහත් විවරණ වගේ ඒවා. අපට අදාළ දේ විතරක් මෙතෙන්දී ඉස්සරහට ගනිමු. ආයතන පිළිබඳ ප්‍රශ්නයේදී පස්වෙනි සඵවිරයන් වහන්සේ දුන්න විවරණය මේකයි. එක් කොතක් ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය - ඒ කියන්නේ ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන - දෙවෙනි කොත බාහිර ආයතන හය රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධම්ම. මැද විඤ්ඤාණය. මැනුම්කාරිය තණහාව. දැන් ඔය මැනුම්කාරිය ගැන කියනකොට මේ කාලයේ ඇගළුම් කමාන්ත ආදී දක්ෂ මැනුම්කාරියන් ඉන්න පුළුවන්. ඒ ඔක්කොම පරාදයි මේ මැනුම්කාරියට. මොකද? මේ තණහා නමැති මැනුම්කාරියට උපාධි තුනක් තියනවා. මොනවද 'පොනොහවිකා' හවයක් මහනවා ඒ මැනුම්කාරිය. ඊළඟට 'නන්දිරාග සහගතා' තුටු වීම් ඇලීම් සහිතයි. ඊළඟට 'තත්‍රතත්‍රාහි නන්දිනී' ඒ ඒ තැන සතුටු වෙනවා. ඔන්ත තණහා මැනුම්කාරියගේ හපන්කම්. එබඳු ඒ තණහා මැනුම්කාරිය තමයි අරදෙකොනම ගැටලන්නේ මැද නොතකා හරිමින්. මැද තියන විඤ්ඤාණය අර දෙක නිසා ඇතිවුණේ. නමුත් ඒක අමතක කරලා කොන් දෙක ගැටලනවා. නිදසුනක් වශයෙන් කිව්වොත් ඇසත් රූපයත් ගැටලනවා.

ඇසත් රූපයත් ගැටලෑම පිළිබඳ කතාන්තරය අපි නොයෙකුත් අවසථාවල ප්‍රකාශ කරල තියනවා. පහසුවෙන්ම තේරුම්ගන්න පුළුවන් උපමාවක් කිව්වොත් - මිරිඟුව. කොටින්ම කිව්වොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මුළු මහත් සඤ්ඤ සකඤ්ඤ මිරිඟුවට උපමා කළා. අපට මිරිඟුව කියනකොට හිතෙන්නේ ඇහැයි රූපයයි විතරයි. නමුත් මුළු මහත් සඤ්ඤ සකඤ්ඤ මිරිඟුවට උපමා කිරීම හරි ගැඹුරු කියමනක්. නමුත් මෙතන්දී සරලව ඒක නිසා ඇසත් රූපයත් පිළිබඳ ප්‍රශ්නය ගනිමු. මිරිඟුව පිළිබඳව බොහෝදෙනා දන්නවා නමුත් යන්තම් මතක් කරමු. මිරිඟුව කියන එකට පින්වතුනි සංස්කෘත වචනයක් තියනවා

'මෘගතෘෂ්ණිකා' කියලා, මුවාට තණහාව පිපාසය ඇති කරවන දැරියක්. මොකක්ද, නියං සමයේ ඇත වතුර ගලන්න වගේ දැරියක් පෙනෙනවා. මුවා හිතා ගන්නවා මේ වතුර කියලා. මේ මුවාගේ ස්වාචරය මොකක්ද 'මම මෙනත, අතන වතුර'. මම මෙනත, අතන වතුර කිව්වට මොකද, යන යන පියවරක් පාසා ඇහැත් අරගෙනයි යන්න. ඒත් කියන්නේ 'මම මෙනත වතුර අතන'. වතුරෙයි කියල හිතන එකත් ඇත් වෙනවා. මිරිඟුවේ ස්වභාවය ඒකයි. මේක කෙළවරක් නැති දිවිල්ලක්. මිරිඟුවේ ස්වභාවය රැවටිල්ල. ඒක කෙරෙන්නේ මොකකින්ද, මායාත්මක චක්‍රවිඤ්ඤාණය තුළින්. අර පරතරය නොතකා හරිමින් මේ දුවන්නේ. පරතරය ගැන හැඟීමක් නැහැ මුවාට. මම මෙනත වතුර අතන, දිගින් දිගට යන අඩියක් පාසා ඒ මුළාව තුළ මුවා දුවල දුවල වෙහෙසට පත්වෙනවා. මුවා පමණක් නොවෙයි මේ මුළු මහත් ලෝක සත්ත්වයාම මුලාවෙලා ඉන්නේ මුවා වගේ මිරිඟුව තුළින්, කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේපෙන්නුම් කරනවා. මෙන් මේ කියාපු තණහා මැහුම්කාරිය තමයි මේ සියුම් වැඳේ කරන්නේ. තණහා මැහුම්කාරිය ගැටලනවාය කිව්වා. මේ ගැටවලින් බේරෙන්නේ කොහොමද? බේරෙන්න පණ්ඩුඩියක් මේගාථාවෙම තියනවා. 'යො උභනෙන විදිඤාන - මජ්ඣෙ මනතා න ලිපපති.' 'මනතා' කියන්නේ පින්වතුනි ප්‍රඥාව. එතකොට කියන්න පුළුවන්, 'කෝ අපට ප්‍රඥාව නැහැනේ ඒක රහතන් වහන්සේලාට ඉබේ පහළ වන එකක්නේ.' එහෙම කියන්න එපා. ප්‍රඥාවේ මූල බීජය අප කා තුළත් තියනවා. යෝනිසෝ මනසිකාරය.

'යෝනිසෝ මනසිකාරය' කියන එක මහ ප්‍රබල වචනයක් මේ ශාසනයේ විශේෂයෙන්ම විදැරියකින්ට. නමුත් අවාසනාවකට වගේ අපට කියන්න වෙනවා මේක ගැන අටුවාවල පැහැදිලි විවරණයක් නැහැ. යෝනිසෝ මනසිකාරය තෝරන්නේ 'උපාය මනසිකාර' 'පථ මනසිකාර' ආදී වශයෙන්. අපි කෙටියෙන් ලෙහෙසියට කියන්නේ 'නුවණින් මෙනෙහි කිරීම'. නමුත් මේකේ තියනවා මහ ගැඹුරක්. 'යෝනි' කියන්නේ පින්වතුනි ප්‍රභව ස්ථානය, යමක් හටගන්න ස්ථානය. එතකොට 'යෝනිසෝ' කියන්නේ යමක් හටගන්න ස්ථානය අනුව මෙනෙහි කිරීමයි. ඉතින් හටගන්න ස්ථානය මොකක්ද කියලා දැනටම මේ පින්වතුන්ට පැහැදිලි ඇති - ස්පර්ශයයි. ස්පර්ශය සිදුස්ථානය කියල කිව්වේ ඒකනේ. බ්‍රහමජාල සූත්‍රයේ 'තදපි එසස

පව්වයා' කියල කිව්වෙ. මොන කාරණයකින් හෝ ඒක යටපත් වෙලා තියන බවයි අපට නම් පෙනෙන්නෙ. ස්පර්ශය තමයි 'යොනි' හැටියට, ප්‍රභව ස්ථානය හැටියට පෙනෙන්නෙ. එතකොට ස්පර්ශය අනුව මෙතෙහි කිරීමයි යෝනියෝ මනසිකාරය කියල කියන්නේ. ඔන්න ඔතන ඉඳලා නොයෙකුත් උපමා දෙන්න සිද්ධ වෙනවා. ඒකට මගේ භාෂා ශ්‍රේණිය අඩුපාඩුකම නිසා හෝ සමහර විට ඕලාර්ක දේවල් කියවෙන්න පුළුවන්. මට සමා වෙන්න. අපි ඒකට පළමුවෙන්ම ඉදිරිපත් කරන උපමාව - මට දැන් ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ පාරිභාෂික ශබ්දයයි ව්‍යවහාරික ශබ්දයයි අතර. ව්‍යවහාරික ශබ්දය නම් බොහෝ විට ඉංග්‍රීසියට නැඹුරුයි. කෙසේ වෙතත් මට දැන ගන්න ලැබුණා එක්තරා ක්‍රීඩාවක් තියනවනෙ ඉංග්‍රීසියෙන් 'ටේබල් ටෙනිස්' කියලා. ඒකට කියන්නේ 'මේස පන්දු' කියලලු. හොඳයි අපි මේස පන්දු ක්‍රීඩාව සිහියට නගාගනිමු. ඒකෙදි කෙරෙන්නෙ මොකක්ද. පිං පොං බෝලයයි රැකටි දෙකයි තමයි උපකරණ හැටියට තියෙන්නේ. මේසෙ මැද තියනව කෙටි දූලක්. ඉතින් මේකෙ කරන්න තියෙන්නෙ මොකක්ද, එහා පැත්තෙ ඉන්න කෙනා රැකටි එකෙන් මෙහා පැත්තට ගහල එවන බෝලේ මේසෙන් මෙහා පැත්තට වැටෙන්න කලින් රැකටි ඒකෙන් එහා පැත්තට දමන්න ඕන. ඉතින් අර අදක්ෂයා - මේක පහසුවෙන් තේරුම් ගන්න මේ විදියට හිතාගන්න. එහා පැත්තෙ ඉන්න ක්‍රීඩකයා කවුද දන්නවද? මාරයා. මෙහා පැත්තෙ ඉන්නෙ යෝගාවචරයා. මාරයාත් යෝගාවචරයාත් අතර මේස පන්දු ක්‍රීඩාවක් කියල හිතාගන්න. මාරයා තරම් 'රැකටිකාරයෙක්' තවත් නැහැ. 'රැකටි' කියන වචනයේ සමාජ අර්ථය මතක් කරගන්න. මාරයාගේ 'රැකටි එකට' අහු වෙලා තමයි මේ සංසාරෙ මෙව්වර කාලයක් ඇවිල්ල තියෙන්නෙ. දැන් ඉතින් මේ මාරයා පරද්දන්නයි හදන්නෙ. මාරයා පරද්දන්නත් යෝගාවචරයා අතට ගන්නේ රැකටි එක. ඒ රැකටි එක අරගෙන අදක්ෂ ක්‍රීඩකයා කරන්නේ මොකක්ද අරයා බෝලෙ එවනකොට ඒක පොළො පැනල යනකම් බලන් ඉඳල මේසෙ ඒ අතට මේ අතට නැමී නැමී රැකටි එකෙන් එහා පැත්තට දමනවා. ඒක හරියන්නෙ නැහැ වැඩේ. එයා එතකොට පරාදවෙනවා. ඒ වෙනුවට දක්ෂයා මොකක්ද කරන්නෙ කෙලින්ම හිටගෙන අර බෝලෙ කොයි තරම් වේගයෙන් එව්වත් එතෙන්දීම අනිත් පැත්තට හරවනවා රැකටි එක තියලා. පොළො පැනල යන්න දෙන්නෙ නැහැ. පොළො පැනල යනව කියන එකට උපමාව හිතා ගන්න 'ප්‍රපඤ්චය'. ධර්මයේ හැටියට

ප්‍රපඤ්චය තමයි පොළා පැනල යෑම. පොළා පැනල යන්න නොදී එතන එතනම මෙනෙහි කිරීම. මොකද 'එතන' කියල කියන්නේ? වදින තැන. අන්න 'ස්පර්ශය'. එතකොට ස්පර්ශය අනුව මෙනෙහි කිරීම කියල කියන්නේ බෝලය වදිනවාත් එක්කම පොළාපැනල යන්න නොදී එතනින්ම හරවල යවනවා එහා පැත්තට. ඔහොම ඔහොම කරගෙන ගියොත් - ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් ඒක කරන්න ඕන. ඒ ශීඝ්‍රයෙන් කරන එක්කෙනා අන්තිමට මාර පරාජය කරන්නේ. මාරයාට රැකටි එක විසි කරන්න සිද්ධ වෙනවා.

තව උපමාවක් ගනිමු. මම වැඩිය වැඩිය කියන්නේ නැත්තේ මහ ගොඩක් තියනවා කියන්න. පැයක් තුළ කෙටියෙන් මේ කියන්නේ, අනික් හරිය හිතාගන්න. ඊළඟට අපි ගනිමු. ඒත් ක්‍රීඩාවක්. ඒක ක්‍රීඩාවක් නොවේ සටනක්. කඩු දුනු යුගයේත් තිබුණු සටනක්. ඒකට කියන්නේ දවඤ්ච සටන කියලා ඒ කාලේ සිරිතක් තිබුණා, ලංකාවේ පමණක් නොවෙයි, එංගලන්ත ආදී රටවල්වලත්, හැමදෙනා ළඟම ආයුධය හැටියට තියෙන්නේ කඩුවක්. කඩුව එල්ලලා තියනවා. මොකක් හරි ගැටුමක් වුණ හැටියේ 'සටනට එව' කියල අභියෝග කරලා ඔන්න පටන් ගන්නවා සටන. පළිහ නැහැ. පළිහ නැතිව කඩුවෙන්මයි අනින්නේ. කඩුවෙන්මයි ආරක්‍ෂා වෙන්නේ. ටිකකට හිතල බලන්න. කොයි තරම් වේගයෙන් කඩුව මෙහෙයවන්න ඕනද. බැලූ බැල්මට පිටින් ඉඳල බැලුවොත් කඩු කාප්පයක්. අරහෙන් එන හැම පාරටම ලෑස්තියි. කඩු කරකවනවා. අන්න ඒ වගේ මේක වෙන්නේ. කොයිතරම් ශීඝ්‍රයෙන් මෙනෙහි කරනවද කියන එක පෙන්නන්නයි මේ උපමා දෙකම දුන්නේ. රැකටි එක හෝ වේවා කඩුව හෝ වේවා ඒ තරම් ශීඝ්‍රයෙන් මෙනෙහි කිරීම තුළින් තමයි යම් අවසරාවක අර ගැට වැටීම නවත්වන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ගහන ගහන එකක් ඇත්නම් එහා පැත්තට හරවන්න ඕන. අපි පිං පොං බෝල ගැන කිව්ව නිසා අපි නිදසුනක් කියමු. මාරයා 'රූප බෝලයක්' එවනවා. මේ නිදසුන යදෙන්නේ ප්‍රායෝගික අර්ථයකින්. රූප බෝලය එනවත් එක්කම ඒක ප්‍රපඤ්චයට යන්න නොදී පොළා පැනල යන්න නොදී එතනම අනිත් පැත්තට හරවනවා. කොහොමද අනිත් පැත්තට හරවන්නේ. මේපැත්තේ රැකටි එක මොකක්ද? බුදු පිළේ රැකටි එක 'අනිත්‍යයි, අනිත්‍යයි' ආයින් මාරයා මේ පැත්තට ගහනවා. ආයින් 'අනිත්‍යයි, අනිත්‍යයි, අනිත්‍යයි, අනිත්‍යයි'. ඔන්න අපි දිනන හැටි. ඒ

රැකටි එකෙන් අනිත්‍යයි කියලා එහා පැත්තට හරවනවා. ඔන්න ඕක තුළින් තේරුම් ගන්න. මොකක්ද, මෙතෙක්දී අපි දුන්න උපමාව තුළින් තේරුම් ගන්නෙ අනිත්‍යානුපසංහතාව.

අනිත්‍යානුපසංහතාව පිළිබඳ මහා ප්‍රබල දේශනාවක් කලින් අපි යන්තමට සඳහන් කලා සංයුත් සඟියේ සලායතන වගගයේ තියනවා 'දවයං' කියන නමින් සූත්‍ර දෙකක්. ඉන් එකක් ගිය සැරේ අපි විස්තර කලා. දැන් මෙතෙක්ට අදළ සූත්‍රය දෙවෙනි දවයං සූත්‍රය.⁵ දෙවෙනි දවයං සූත්‍රයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙමයි ප්‍රකාශ කරන්නේ, පටන් ගන්නේ 'දවයං භික්ඛවෙ පටිච්ච විඤ්ඤාණං සමෙහාති' මහණෙනි, දෙකක් නිසා විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. 'කප්ඤ්ඤව භික්ඛවෙ, දවයං පටිච්ච විඤ්ඤාණං සමෙහාති? කෙසේද මහණෙනි, දෙකක් නිසා විඤ්ඤාණය හටගන්නේ? 'චක්ඛුඤ්ඤව පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං' ඇසත් රූපත් නිසා චක්ඛු විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. ඔන්න ඊළඟට එනවා හොඳ වචන ටිකක්. 'චක්ඛුං අනිච්චං විපරිණාමී, අඤ්ඤාථාභාවී, රූපා අනිච්චා විපරිණාමීනො අඤ්ඤාථාභාවීනො'. ඇස අනිත්‍යයි විපරිණාමී කියන්නේ වෙනස් වෙනවා අන්‍යාකාරයකට පත්වෙනවා. රූපයනුත් අනිත්‍යයි. වෙනස් වෙනවා, අන්‍යාකාරයකට පත්වෙනවා. ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා 'ඉද්ධෙතං දවයං චලඤ්ඤව වයඤ්ඤව අනිච්චං විපරිණාමී අඤ්ඤාථාභාවී' මෙසේ මේ දෙකම සැලෙනවා. චලනය වෙනවා, ගෙවී යනවා, වෙනස් වෙනවා, අන්‍යාකාරයට පත්වෙනවා. ඔහොම කියලා එතනින් නවතින්නෙ නැහැ. ඊළඟට කියනවා 'චක්ඛු විඤ්ඤාණං අනිච්චං විපරිණාමී අඤ්ඤාථාභාවී', චක්ඛු විඤ්ඤාණයත් අනිත්‍යයි. විපරිණාම වෙනවා, අන්‍යාකාරයට පත් වෙනවා. ඊළඟට කියනවා 'යොපි හෙතු යොපි පච්චයො චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං උප්පාදය.' චක්ඛු විඤ්ඤාණය හටගැනීමට යම් හේතුවක් ප්‍රත්‍යයක් තියනවා නම් ඒකත් අනිත්‍යයි. ඊළඟට සංඝයා වහන්සේලාගෙන් අහනවා ප්‍රශ්නයක්. මහණෙනි, අනිත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය උපකාර කරගෙන ඇති වන දේ කොහොමද නිත්‍ය වන්නේ? ප්‍රත්‍යයන් අනිත්‍ය නම් ඒකෙන් උපදින චක්ඛු විඤ්ඤාණය කොහොමද නිත්‍ය වන්නේ? ඊළඟට කියන ටික සිංහලෙන් කියමු. මේ කියාපු ධර්ම තුනේ එකතුවට එතන වචන කීපයක් යෙදෙනවා. 'තිණණං ධම්මානං සඛගති සනතිපාතො සමවායො' ඒ කියන්නේ මේ ධර්ම තුනම එක්ව යාම, එකතු වීම, එක් රැස් වීම තමයි ස්පර්ශය. ඊළඟට එහෙම කියලා ප්‍රකාශ

කරනවා. වක්‍රසමඵසෙසාපි අනිවෙවා විපරිණාමී අඤ්ඤාභාවාචී' වක්‍රසමඵසෙසයත් අනිත්‍යයි. වෙනස් වෙනවා. අඤ්ඤාභාවා භාවයට පත් වෙනවා. ආයින් ප්‍රශ්නයක් අහනවා. අනිත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යයන් නිසා ඇති වන වක්‍ර සමඵසෙසය කොහොමද නිත්‍ය වෙන්නේ? ඊළඟට ඔන්න අමුතු දෙයක් ප්‍රකාශ කරනවා. 'චුට්‍රොයා භික්ඛිවෙ වෙදෙනි, චුට්‍රොයා සඤ්ජානාති චුට්‍රොයා වෙතෙති' ස්පර්ශ කරන ලද්දේ වින්දනයක් ලබනවා. ඒ වගේම ස්පර්ශය තුළින්ම සඤ්ඤා ඇති වෙනවා, ස්පර්ශය තුළින්ම චේතනා ඇති වෙනවා. ආයින් මතක් කරගන්න එතකොට වේදනාවටත් සඤ්ඤාවටත් චේතනාවටත් මූල, යෝනිය, ස්පර්ශමයි. නිකම් නොවෙයි කිව්වෙ, යෝනිසෝමනසිකාර කියන්නේ ස්පර්ශ වෙන තැනට හිත යෙදීම බව. අන්තිමට කියනවා 'ඉඤ්ඤාපිඨමමා' මේ ඔක්කොම ධර්ම 'වලා වෙව වයාව අනිවවා විපරිණාමීනො අඤ්ඤාභාවාචීනො'.

මන්න අනිවවානුපසසනාව, බුදුරජාණන් වහන්සේ පුදුම විදියකට ඉදිරිපත් කරන්නේ. දැන් එතකොට ඒක ආශ්‍රයෙන් හිතාගන්න පුළුවන් රූකට එක හෝ වේවා, කඩුව හෝ වේවා මනසිකාර වේගයයි. මනසිකාර වේගය උග්‍ර කළ අවස්ථාවේ තමයි තේරුම්ගන්න පුළුවන් අර මිරිඟුවේ රහස. අපි දැන් සැහෙන්න ඇහැ ගැන කිව්වා. හයක් තියනවනෙ. ඊළඟට අපි කන ගැන බලමු. ඒකත් උපමා වලින් කියන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඊට කලින් කියන්න ඕන, හැම ඉන්ද්‍රියයක්, නැත්නම් ආයතනයක් පිළිබඳවම කියනකොට මට සිද්ධ වෙනවා මජ්ඣෙ ඉතිරියේ විචරණයට යන්න. මජ්ඣෙ ඉතිරියේ විචරණයට අනුව කන ගැන මෙහෙමයි සඳහන් වෙන්නේ. කන එක අන්තයක්, ශබ්දය තව අන්තයක්. සොත විඤ්ඤාණය මැද. ඊළඟට මැහුම්කාරිය සුපුරුදු තණහාව. මැහුම්කාරිය කරන්නේ මොකක්ද? කනයි ශබ්දයයි ගැටලනවා. සොත විඤ්ඤාණය නොතකා හරිනවා. මේකෙදින් මනසිකාරය ශීඝ්‍ර කිරීම තමයි උපකාරී වෙන්නෙ. මනසිකාරය ශීඝ්‍ර කිරීම ගැන උපමාවක් දෙන්න මම කැමතියි. අර කියාපු සම්මත උපමාවක් නොවෙන්න පුළුවන්.

මේ පින්වතුන් දන්නවා ගස්වල ඉන්නවා රූහියා කියල කෘමියෙක් අඟල් දෙක තුනක විතර. ඒ සතා සවස හතරට හතරහමාරට විතර සංහිතයක් ආරම්භ කරනවා. එක් කෙනෙක් ආරම්භ

කරන කොට අනික් අයත් ඒකට එකතු වෙනවා. පුද්ගලිකාරයකට මහ කන් රිදවන රළු ගොරෝසු සංගීතයක්. මට සමා වෙන්න මෙහෙමයි යන්නෙ ශබ්දය. ඊ.ඊ.ඊ.. ශබ්දයෙන් ඊළඟට ඒක දිගට යන්නේ. ඊඊඊඊඊ...ඊඊ. සමහර වෙලාවට මම කල්පනා කරනවා 'රැහැයියා' කියන වචනය හැදුනේ කොහොමද කියලා. මම දන්නෙ නැහැ නිරුක්තියක්. මට හිතෙන්නෙ 'ර' යන්න හොඳට 'ඇහෙන්න' සලස්වන සතා 'රැහැයියා'. බලන්න 'ර' යන්නම නේ දිගටම තියෙන්නෙ. රැහැයියගෙ මේ සංගීතය සමථයට මහබාධාවක්. කන භාරගෙන යනවා. හැබැයි ඒක මතක් කරල දෙනවා 'කන් බෙරයක්' කියල එකක් තියනව කියලා. ලෝකයේ තියන පුද්ගල විදියේ සංගීත භාණ්ඩය තමයි කන් බෙරය. කන් බෙරයක් තියන බව මතක් කරල දෙනවා මේ රැහැයියා. කන් බෙරයට මහ වදයක් වගේ. ඉතින් සමථයට වදේ. සමථයේ හතුරා විදර්ශනාවේ මිතුරා කරගන්න පුළුවන්, සති සමපජ්ඣායෙන් යුතුව යෝනිසෝමනසිකාරය යෙදුවොත්. මේ ශබ්ද දෙකක්, ඊ..ඊ.. දෙකක්, තුළ තියනවා අන්න නිවන, මනසිකාරය එතනට යෙදුවොත්. තණහා ගැට්ට අහු වුණොත් තමයි මේක 'අමිහිරි සංගීතයක්' වෙන්නෙ. අන්තිමට 'ර' යනු මාලාවක් විතරයි ඒක තුළ. විදර්ශනා භාෂාවෙන් කියනවා නම් සන සංඥාවෙන් මිදිලා රාසි සංඥාව මතු කරගන්න පුළුවන් හරියට සති සමපජ්ඣාය තුළ එතන එතනම මෙනෙහි කළොත්. රැහැයියා අපට නිවන් ලබාදෙන සතෙක්, සමාධියට බාධාවක් වුනත්. 'ර' කාරය තුළ තියනවා අපි කියාපු නිවන.

කෙසේ හෝ වේවා අපි මේ කෙටියෙන් කියන්නෙ. මට එකක් කියන්න බැරි වුණා. ඇස ගැන මම දීපු උපමා පරාදයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේදී ඇස ගැන දක්වන උපමාවට. ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රය මැදුම් සරියෙ අවසාන සූත්‍රය. මහ පුද්ගල සූත්‍රයක් ඒක. බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද හාමුදුරුවන් ආමන්ත්‍රණය කරල දේශනා කරපු ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේ - ඒකෙ සාරය හැටියට ගත්තොත් දක්වන්න තියෙන්නේ 'අනුකරා ඉන්ද්‍රිය භාවනා' උත්තරීතර ඉන්ද්‍රිය භාවනාව පිළිබඳව උපමා රැසකින් දක්වන්නේ. එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇස පිළිබඳව දක්වන උපමාවට අපි දැක්වූ උපමා පරාදයි. අර ශීඝ්‍රව මෙනෙහි කිරීම කියන එකට යෙදෙන උපමාව. ඇස් ඇති කෙනෙක් කොයි තරම් වේගයෙන්ද ඇරගන්නු ඇස වහගන්නේ.

වහනක්කු ඇස අරින්තේ, ඒ කියන්නේ ඇසිපිය හෙළන වේගයෙන් මෙනෙහි කරන්න කියන එකයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ උපමාවට අපේ කඩු ආදී උපමා පරාදයි. ඇසිපිය හෙළන වේගයෙන් මෙනෙහි කරන්න කියල ඇසෙන්නම උපමාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇස ගැන දුන්නා. කන ගැන කියනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙමයි දක්වන්නේ - කන පිළිබඳ උපමාවක් දෙන්නේ. යම් සේ ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් ඉතාමත්ම පහසුවෙන් අසුරක් ගනනවා. ඒ කියන්නේ මහපට ඇඟිල්ලයි මැදඟිල්ලයි එකතු කරලා ඝෂණයකින් ගහන 'ඝෂණයක්' හඟවන ශබ්දයක්නෙ. එසේ ඇඟිලි වලින් ගහන අසුරක් ගසන්නේ යම් සේද, අන්න ඒ තරම් වේගයකින් මෙනෙහි කිරීම තුළින් යම් කිසි හිඤ්චකට ශබ්දයක් ඇසුණහම මනාප බවක් හෝ අමනාප බවක් ඇති වෙනවා. එක්කො ඒ දෙකේ සංකලනයක් ඇති වෙනවා. ඒ අවස්ථාවේදී වහාම උපේක්ෂාවට ගන්න වේගයයි ඔය දක්වන්නෙ ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේ. එතකොට ඇසිපිය හෙළන වේගයෙන් ඇස පිළිබඳ කාරණය. කන පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වල තියන උපමාව අසුරක් ගහන වේගයයි. බලන්න පුදුමයි, ඒක කනට ඇහෙන එකක්.

ඊළඟට නැහැය. ඒකෙදිත් මජ්ඣිම නිකායේ සූත්‍රය මතක් කරගත්තොත් - නැහැය එක කොනක්, අනික් කොන ගඳ සුවඳ, ඝාන විඤ්ඤණය මැද. ඝාන විඤ්ඤණය අමතක කරමින් මේ මැහුම්කාරිය ගැටලනවා. ඒක හිතාගන්න පුළුවන්නෙ. දැන් යමක් ආසුරණය කරනවා කියන්නෙ ඉඹිනවනෙ. ඉඹිනකොට ඇත්ත වශයෙන්ම මොකක්ද කරන්නෙ? සුවඳ කැවෙන වාතය නේද අපි ඇතුළට ගන්නෙ. වාතය තමයි 'වාහකයා' සුවඳ පිළිබඳව. අපි ආශාවෙන් ඇතුළට ගන්නේ අර සුවඳ මිශ්‍ර වාතයයි. ඒක අපට තේරෙන්නෙ නැහැ.

තව කථාන්තරයක් තියනවා සංයුත් සඟියේ සගාථක වර්ගයේ වන සංයුතතයේ.⁷ කෙටියෙන් කිව්වොත් කොසොල් රටේ ආරණ්‍යයක හිඤ්ඤන් වහන්සේ නමක් වන ලැහැබක වාසය කලා. උන්වහන්සේ පිණ්ඩපාතයෙන් පස්සේ ඇවිල්ලා පොකුණකට බැහැලා මොන හේතුවක් නිසා හෝ නෙළුම් මලක් ඉම්බා. මේක දැක්ක වන දේවතාවෙක්, දෑකල දෙස් කිව්වා. 'ඔබ මේ නෙළුම් මලක් ඉඹිනවා. ඔබ සුවඳ හොරෙක්ය' කිව්වා. 'ඔබ සුවඳ හොරෙක්' කියලයි වෝදනා

කළේ. මේ හිඤ්ඤාත් වහන්සේ කියනවා “කොහොමද මම සුවද හොරෙක් වන්නෙ. මම මල කැඩුවෙත් නැහැ. මල ගත්තෙත් නැහැ.” එතකොට පහදල දුන්නා දේවතාවා. සාමාන්‍ය කෙනෙක් මල කඩනවට මම එහෙම කියන්නෙ නැහැ. නමුත් ඔබ වහන්සේ ඉන්නෙ ඉතාමත්ම සියුම් විදියට සිත පිරිසිදු කරගනිමින්. එතකොට මේ සුළු පාපයකුත් මහ ලොකු හැටියට පේනවා. ඒකයි මම එහෙම කිව්වෙ කියල කිව්වහම උන්වහන්සේ දේවතාවට ස්තූති කළා. මලක් ඉඹගැනීම තුළ පවා ක්ලේශ තියන බවයි එයින් පෙනෙන්නේ. ඒක තුළ තියෙන්නේ මූළාවයි දිගටම යන්නේ අර කියාපු මිරිඟුවේ මූළාව තමයි. මලේ මේ දෙය තියනවා කියලා හිතාගන්නවා.⁸

ඊළඟට දිව ගැන කියන කොට මජ්ඣිම නිකායේ දිව ගැන කියන්නේ මෙහෙමයි. දිව එක කොනක්, රස අනික් කොන. ජීවහා විඤ්ඤාණය මැද. අපි නිදඹන කියන්න ගියොත් රස පිළිබඳ නිදඹන ඉස්සරට වඩා රස ඒවා දැන් ඇති. අපි ලේසියට ඉස්සර කියන්නේ අයිස්ක්‍රීම් එක හිමකිරම. සමහර විට හොඳ හැටි තුනපහ යෙදූ ඤාණික විකන් කැල්ල ඊට වැඩිය රහ ඇති. ඉතින් කෙසේ හෝ වේවා විකන් කැල්ල හරි, අයිස්ක්‍රීම් එකහරි, දැක්ක හැටියේ මොකක්ද වෙන්නේ. දිව අගට කෙළ උනනව නේද? එතකොට කෙළ තමයි වාහකයා රසේ, වාතය සුවදගෙන යන වාහකයා වගේ කෙළ ලැස්ති වෙනවා පිළිගන්න රසය. කෙළ උනල ඉවරයි දිව අගට. ඉතින් ඉක්මනට ඉක්මනට ගිණුව අරක ගිලදනවා. රස තෘෂ්ණාව කොයි තරම් බලසම්පන්නද කිව්වොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක නිසයි පිණිසාන ප්‍රත්‍යාවේෂ්‍යාවේ ධාතුමනසිකාර, පිළිකුල් මනසිකාර දීලා තියෙන්නේ. මේ ආහාරය පිළිබඳව ඊටත් වඩා මහ ප්‍රබල උපමා දීලා තියනවා. එක තැනක තියනවා ‘රසතණ්‍යාය ගධිතො හදයං නාවබුජ්ඣති’⁹ රස තණ්‍යාවට ගිණු වුනකෙනා කවදවත් හෘදය අවදි කරගන්නේ නැහැ නිවනට. ඊළඟට තියනවා මහ සංවේගජනක උපමාවක්. අහනකොට බය හිතෙනව ඒක.

සුත්ත නිපාතයේ නාළක සූත්‍රයේ මුනි ප්‍රතිපදාව ගැනකියන කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් කියනවා ‘බුරධාරූපමොභව’¹⁰ ඒ කෙටියෙන් කියවෙන්නේ දැළිපිහි තලය උපමාවට ගන්න. දැළිපිහි තලයේ උපමාව මෙහෙමයි තියෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු

උපමාව - දිව කැපෙන උපමාවක් මේ දීල තියෙන්නේ. දළ පිහියක මී පැණි තවරනවා. මී පැණි කන්න ආස කෙනෙකුට දළ පිහිය දෙනවා. එතකොට දිව කපාගන්න නැතිව දළ පිහිය ලොවින්න පුළුවන්ද? අන්න රස තෘෂ්ණාව පිළිබඳ තියන මහ සංවේගජනක උපමාවක්. ඒ තරම් සියුම් දෙයක් මේ රස තෘෂ්ණාව. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ එහෙම කියන්නේ මොකද, රස තෘෂ්ණාව ජය ගන්න නිසා. අනිකුත් රහතන් වහන්සේලා පවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැනයි කියන්නේ. රස තෘෂ්ණාව ජය ගත්තු ආකාරය, කොයි තරම්ද කියතොත් ලෝකයාට මේ කාලෙ හිතාගන්න බෑ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන සඳහන් කෙරෙන පාඨයක් තියනවා 'රසපටිසංවේදී ඛො පන සො භවංගොතමො ආහාරං ආහාරෙති නො ච රසරාගපටිසංවේදී'¹¹ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අපගේ වගේම රස නහර ක්‍රියාත්මක වෙනවා. ඒවා මැරෙන්නෙ නැහැ රහත් වෙනකොට. රස පටිසංවේදී - රස දුනෙනවා. නමුත් රස රාගයක් නැහැ. රසය දුනෙනවා, රස රාගයක් නැහැ. මහපුදුමයි. මේ කාලයේ ලෝකයාට මේක හිතාගන්නත් බැහැ. එයින් අපට ජේන්නේ දිව අගන් නිවන තියනවා. ඒක යම් පමණකින් යෝගාවචරයාට අත්දකින්න පුළුවන් සතිසම්පජ්ඣායෙන් ආහාර ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාවෙන්, ඉතාමත්ම හෙමින් ආහාර ගන්නකොට යම් අවස්ථාවකදී තේරෙනවා විකන් කැල්ලෙන් නැහැ රස. ඒකටත් 'වික්' කියන්න පුළුවන්. ඊළඟට අයිස්ක්‍රීම් එකෙන් නැහැ රස. මේ දෙක එකතු වෙන තැන ඉතා සුළු ක්‍ෂණයකයි රසය ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ. මේ කෙළ ගැන කියාපු කථාව බලන්න, පුදුම විදිහට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේකට දීපු උපමාව ගැලපෙන හැටි. ඇහැ ගැන කියනකොට ඇහැට ගැලපෙන උපමාව, කන ගැන කියනකොට කනට ගැලපෙන උපමාව. ඔන්න ඊළඟට දිව ගැන කියපු උපමාව බලන්න. යම් සේ ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් ඉතාමත්ම පහසුවෙන්දිව අගට කෙළින්තක් අරගෙන 'තුෑ' ගාල දන්නේද අන්න ඒ වගේ ඉක්මණින්ම රස තෘෂ්ණාව ඇති වුන හැටියේ මනාප බව ආදිය අහක් කරලා උපේක්‍ෂාවට හිත ගන්න කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරනවා. ඒ උපමා ඉතාමත් පුදුමයි. දුන් ඇස කන නාසය දිව ගැන කීව්වා, ඊළඟට අපි යමු කයට.

කය ගැන කියනකොට මජ්ඣිම නිකායෙහි සුත්‍රයට අනුව කය එක කොනක් ඵොට්ඨබ්බ කියල කියන්නේ පින්වතුනි ස්පර්ශ කළ යුතු දේ. මොකක් හෝ වේවා කයේ අරමුණ තමයි ඵොට්ඨබ්බය කියන එක. කය

එකකොනක් ස්පර්ශ කළ යුතු දේ දෙවෙනි කොන. මැද තියෙන්නේ කාය විඤ්ඤාණය. එතෙන්දී කයන් ස්පර්ශ කළ යුතු දෙයත් නිසාමයි කාය විඤ්ඤාණය පැන නගින්නේ. නමුත් තණහා මැහුම්කාරය ඔය දෙක ගැටලනවා. දිගටම හිත ඇතුළේ තියාගන්න මේ උපමා ටික. ඒකයි මම කිව්වේ කල්පනාවෙන් ඇහුම්කන් දෙන්න කියලා. එතකොට වැඩිය කියන්න ඕන නැහැ. එකකට එකක් ආශ්‍රයෙන් 'ඒ වගත් මෙසේම' කියල හිතාගන්න. කයයි පැහැසිය යුතු - ස්පර්ශය කළ යුතු - දෙයයි ඔය දෙක ගැටලනවා. එතෙන්දී තමයි අපි ඇත්ත වශයෙන්ම ස්පර්ශ කියලා කියන්නේ. කයට ස්පර්ශ කරන දේ නෙ. ඒක නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්පර්ශය ආහාරයක් හැටියට දක්වුවේ. 'චතතාරො ආහාරා'¹² ආහාර හතරක් තියනවා සත්ත්වයින්ගේ පැවැත්මට. කබලිංකාර ආහාර කියල කියනවා, ගොරෝසු ආහාර. ස්පර්ශය දෙවෙනි ආහාරයයි. මනෝසංවේතනා ආහාර - සිතින් කරන සිතිවිලි. අවසානයේ විඤ්ඤාණ ආහාරය. එතන ගැඹුරු ධර්ම විග්‍රහයක් තියෙන්නෙ. නමුත් ඒකෙදි ස්පර්ශය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු උපමාව අර වගේම මහ සංවේගජනක උපමාවක්. ඒක පුත්තමංස සූත්‍රයේ තියෙන්නේ ඔක්කොම නොකිව්වත් මෙහෙමයි උපමාව විස්තර වෙන්නේ. 'නිව්චමා ගාවී' කියන්නේ පින්වතුනි හම ගහපු ගව දෙනක්. හම ගහපු කිව්වට අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ මැරෙනකම් හම ගහපු නොවෙයි. අපි හිතමු ගව දෙනකගේ ශරීරයේ කොටස්වල හම ගිහිල්ලා තියනවා. එතකොට ඒ හම ගිහිව්ව එළදෙන ගැනයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ. ඒ එළදෙන බිත්තියක් ළඟ හිටියත් බිත්තියේ ඉන්න තාක් සතුන් පහත් වෙලා අර එළදෙනගේ තුවාලය කනවා. ගහක් ළඟ හිටියත් ගහේ ඉන්න සත්තු ඇවිල්ලා එළදෙන කා දමනවා. වතුරට බැස්සොත් වතුරේ ඉන්න මාළු අර එළදෙන කා දමනවා. එළිමහනේ හිටියොත් අහසේ ඉන්න කුරුල්ලො ඇවිල්ලා කා දමනවා. යම් යම් තැනක අර 'නිව්චමා ගාවී' ඒ හම ගහපු ගව දෙන ඉන්නවා නම්, ඒ ඒ තැන සත්තු ඒ ගව දෙන කා දමනවා. මේකෙ තියන ගැඹුර හිතල බලන්න. අපි මේ ස්පර්ශයේ රස විඳින්නේ කොහොමද, ඒකෙදි මෙහෙම හිතාගන්න. ස්පර්ශය ළඟට තියෙන්නේ වේදනාව නේ, ටිකකට මේ වාකාය ගැනහිතන්න. 'හම නිබුනහම දුනෙන වේදනාවත් හම ගියහම දුනෙන වේදනාවත් අතර වෙනස'. අපි හිතමු යම් තැනක් තුවාල වුණා. දෑත් ලෝකයේ අනික් දේවල් තිබියේවා. විල්ලුද රෙද්ද ඉතාම මොළොක්නෙ. විල්ලුද රෙද්දක්

තුමාලයක් ළඟට කීට්ටු කළහම සැපයක් දැනෙනවද? මොකද වෙලා තියෙන්නේ? මේකටම තව ටිකක් එකතු කරමු.

අපි වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මුළු මහත් ශරීරයම වණයක් හැටියට, තුමාලයක් හැටියට හඳුන්වනවා.¹³ තුමාලයක් නම් මුළු මහත් ශරීරයම - හම කියන්නේ මොකක්ද කියල හිතල බලන්න. හම කියන්නේ තුමාල වෙළුමක්. මේ තුමාල වෙළුම සරසගන්න නේද මෙලෝකයා මෙව්වර වියදම් කරන්නේ. මේක පාට කරගන්න, තුමාල වෙළුමහැඩ වැඩ දගන්නයි මේ ලෝකයා විශේෂයෙන්ම ස්ත්‍රී පක්‍ෂය වෙහෙසෙන්නේ. තුමාල වෙළුමක් මේක. පොඩ්ඩක් හම ගියහම ඉවරයි වැඩේ. උපමා කියන්න ඕන නැහැනෙ මේ පින්වතුන්ට. හම තිබුණහම දැනෙන වේදනාවත් හම ගියහම දැනෙන වේදනාවත් ගැන හිතාගන්න. බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු ඒ උපමාව හරිම ගැඹුරුයි. 'නිව්වමමා ගාථී' කියන උපමාව. අපි යමු බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉඤ්ජිය භාවනා සූත්‍රයේ දෙන උපමාවට ස්පර්ශය පිළිබඳ මනාපයක් අමනාපයක් ඇතිවුණහම කොයි තරම් ශීඝ්‍රයෙන් ඒක ඉවත් කරලා සිත උපේක්‍ෂාවෙහි පිහිටවනවද? උපේක්‍ෂාවේ සිත පිහිටුවන අවස්ථාවේ සංඝයා වහන්සේලා විසින් යෙදිය යුතු පාඨයකුත් එතන තියනවා. උපේක්‍ෂාවට හිත ගන්න සංඝයා වහන්සේලා පාවිච්චි කරන ඒ විදර්ශනාත්මක හැඟීම මෙහෙමයි. මට මේ මනාප බවක් ඇතිවුණා. අමනාප බවක් ඇති වුණා. මනාප අමනාප දෙකේ මිශ්‍රණයක් ඇතිවුණා. එය සංඛතයි, ඕලාරිකයි. පටිච්ච සමුප්පන්නයි. ඒක ගොරෝසුයි. ඒ වගේම සකස් කරගත්තු දෙයක් පටිච්ච සමුප්පන්න දෙයක්.

ඊළඟට කියනවා 'එතං සනතං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා'. 'මේකයි ශාන්ත, මේකයි ප්‍රණිත, එනම් උපේක්‍ෂාව', කියලා එහෙම හිතල තමයි ශීඝ්‍රයෙන්ම උපේක්‍ෂාවට ගන්නේ. ඒක හිතාගන්න අනෙක් ඒවටත් ඒකයි න්‍යායය. උපේක්‍ෂාවට ගන්න ශීඝ්‍රයෙන්ම. කය පිළිබඳවත් අර විදියටමයි. 'එතං සනතං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා'. 'මේකයි ශාන්ත, මේකයි ප්‍රණිත, එනම් උපේක්‍ෂාව' කියලා. එහෙම හිතල තමයි ශීඝ්‍රයෙන්ම උපේක්‍ෂාවට ගැනීම. ඒකට ඉඤ්ජිය භාවනා සූත්‍රයේ දෙන උපමාව මේකයි. යම් කිසි ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් වක් කළ අතක් දික්කරන්නේද, දික් කළ අතක් වක් කරන්නේද ඒ සැණින්. මේ උපමාව කොතෙකුත් ධර්ම සාහිත්‍යයේ සඳහන් වෙනවා. සෘද්ධි පහළ වෙලා එක

තැනක ඉඳලා අනික් තැනට යනකොට උපමාවට දෙන්නේ. ඒ තරම් ශීඝ්‍රයෙන් පුළුවන් ශක්තිමත් පුරුෂයකුට අත හකුළන්න. කය ගැන කියනකොට කයෙන්ම උපමාවක් ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ දුන්නා. ඊළඟට එනවා මනසට. මනස ගැන කාලය ඉතුරුකර ගන්නයි අර ටික කෙටියෙන් කිව්වේ. මනස තමයි තණහා මැහුම්කාරියගේ බරපතළම ගැටළු තැන. එතන තමයි අන්තිම තුරුම්පුව මාරයාගේ. විද්‍යාඥයන් දර්ශනිකයන් ලෝක සත්ත්වයා හැම දෙනෙක්මත් හිරවෙලා තියෙන්නේ මෙතන. එතනදීත් අපි ඉස්සෙල්ලාම ගනිමු. මජ්ඣිම සූත්‍රයේ කොන් දෙක. මනස එක කොනක්. 'ධම්මා' අනික් කොන. ධම්මා කියන්නේ බුද්ධ ධර්මය ආදිය නොවේ. මෙතන 'ධම්ම' කියන්නේ මනසට එන අරමුණු. මනස එක කොනක්. 'ධම්මා' මනසට එන දේ අනික් කොන. ඒ කොන් දෙක ගැටලන්නේ තණහා මැහුම් කාරිය. එතෙත්දී මහ ගැඹුරු කාරණයක් කියන්න තියනවා. මනසිකාර කියන වචනයට අපි ආයින් එමු. පාලි භාෂාවේ මනසිකාර කියන එකේ නිරුක්තිය වන්නේ 'මනසි' කියන්නේ ආධාර විභක්ති පදයක් - මනස තුළ. මනසිකාරය කියන්නේ 'මනස තුළ කෙරෙන ක්‍රියාව'. එතකොට මනසිකාරය කියලා ගත්තහම මනස තුළ ක්‍රියාවක් කෙරෙනවා. ඒ මනස තුළ කෙරෙන ක්‍රියාව අපි යොමු කරනවා යම්කිසි දෙයකට. ඒක ඉතා ගැඹුරු කාරණයක්. මනසිකාරය ගැන කියූ නිසා මෙයට කලින් කියූ තව සූත්‍රයක් මේකට එකතු කරමු. කලින් මේක විග්‍රහ කරලා තියනවා. නම කිව්වහම අහපු කට්ටියට තේරුම්ගන්න පුළුවන් 'කිංමූලක සූත්‍රය'¹⁴ ඒකත් මහ ආශ්වර්ෂවත් සූත්‍රයක්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් අහනවා මහණෙනි, අන්‍ය තීර්ථක බ්‍රාහ්මණයින් පරිබ්‍රාජකයින් නුඹලාගෙන් මේ විදියේ ප්‍රශ්න මාලාවක් ඇහුවොත් කොහොමද උත්තර දෙන්නේ කියලා. සංඝයා වහන්සේලා කියනවා, අනේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපට නම් තේරෙන්නේ නැහැ. ඔබ වහන්සේම කිව්වොත් මිසක්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ප්‍රශ්න මාලාවම වදාරනවා. මහණෙනි එහෙම ඇහුවොත් මෙන්න මෙහෙම කියන්න කියලා. ඒ තරම් ගැඹුරු කාරණා ටිකක් මෙතෙත්දී ඉදිරිපත් කරන්නේ. ඒ සූත්‍රය අපි කලින් විස්තර කරලා තියනවා. 'කිංමූලක සූත්‍රය'. ඒකෙ ප්‍රශ්නය තියෙන්නෙ මෙහෙමයි. 'කිං මූලකා සබ්බෙ ධම්මා' හැම දෙයකම මූල කුමක්ද? 'කිං

සමභවා සබ්බ ධම්මා' කුමකටද ඒක හම්බ වෙන්නේ? හැම දෙයකම හටගැනීම ප්‍රභවය කුමක්ද? 'කිං සමුදයා සබ්බ ධම්මා' කුමක්ද එය පැනනගින තැන. ඒ තුන විතරක් ගනිමු. ඒකට උත්තර දිය යුත්තේ - ඡන්ද මූලකා ආවුසො සබ්බ ධම්මා' ඡන්දයයි හැම දේකම මූල. 'ඡන්ද' කියන එක අපි හැඳින්වූයේ තණහාවේම ළා පාට වශයෙන්. අඳුනගන්නත් බැරි ළා පාට. අපේ සම්මත විවරණ ක්‍රමය අනුව. 'තණහාව හොඳ නැහැ. හැබැයි කුසලවඡන්දය හොඳයි.' නමුත් ඒකත් අත අරින්න ඕන.

ඒක නිසා තමයි ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ 'ඡන්දං නිසසාය ඡන්දංපඡහථ' කියලා මහා පුදුම මැදුම් පිළිවෙතක් ඒක. ඡන්දයම උපකාරකරගෙන ඡන්දය අතහරින්න. අවසාන අවසථාවේදී ඒකත් අල්ලනවා. කුසලවඡන්දය හොඳයි. ඒක නැතුව බැහැ. සමථ විදර්ශනාවන්ට ආසාව තියෙන්න ඕන. නමුත් ඒකත් අතහරින්න වෙලාවක් එනවා අවසාන අවසථාවේදී. එයින් අපට ඡේතවා ඡන්දයයි මූල හැම දේකටම. හිතල බලන්න කොහේවත් නැති ප්‍රශ්නයක් සමහර විට අපට හිතට එන්නේ මොන ආකාරයකින් හරි, සියුම් අන්දමින් හරි, මේ ඡන්දයයි යන්නේ. ඊළඟට ඒ දේ අපට හම්බ වෙන්නේ මනසිකාරයෙන්. 'මනසිකාර සමභවා'. නමුත් ඒක පැන නගින්නේ ස්පර්ශයෙන්.

දැන් මෙතෙක්දී මට ආයෙමත් සමාව ඉල්ලන්න වෙනවා. මගේ වචන වරදින් පුළුවන්. මට සමහරුන්ගේ උපකාරත් ලබා ගන්න සිදුවෙනවා. පරිගණක ශාස්ත්‍රය දන්න අයගෙන්. මම ඕව ගැන වැඩිය දන්නෙ නැහැ. හැබැයි උපමාවලට ගන්නවා සමහර වෙලාවට දන්නෙ නැති වුනාට. ඡන්දය ගැන කිව්වා. මනසිකාර ගැන කිව්වා. එසස ගැන කිව්වා. අපි කියන එක හරිද බලන්න. මට නම් ඡේත හැටියට පරිගණක යන්ත්‍රය තුළ ඔය ඔක්කොම තියනවා. ඡන්දය තමයි 'මූසිකයා' - 'මවුස්' කියල කියන්නේ. මූසිකයා හොරෙන් ක්‍රියා කරන්නේ. ඡේතනෙන් නැහැ. මූසිකයා ක්‍රියා කරනකොට මොකක්ද වෙන්නේ - 'කර්සර්' එක දුවනවා. ඒක තමයි මනසිකාරය. එතකොට ඡන්දය මූල. හැංගිලා මොකක්ද කරන වැඩේ? ඔන්න මනසිකාරය දුවනවා - කර්සර් එක. මනසිකාරයට තමයි හම්බ වෙන්නේ. මොකක්ද හම්බ වෙන්නේ? ආහාර ලේඛනය - 'මෙහු එක'. ඒ වගේ තමයි එසස සමුදය. එතන

ඉඳල තමයි රස විදින්නෙ පරිගණක යනාදියෙ. මේ පරිගණක උපමාවක් වැරදි නම් හරිගස්ස ගන්න. මේ කොයි එකෙකුත් කිව්වේ අපි පුළුවන් තරම් ප්‍රායෝගික කරන්න ඕන නිසා. බලන්න ලෝකයේ තියන ඒ ද්‍රව්‍යවලින් පෙන්වුම් කරන්නේ අපේ විත්ත සන්තානයේ තිබෙන දේවල්මයි.

අපි තේරුම්ගන්නෙ නැහැ. ඒක විජ්ජාව හෝ වේවා අවිජ්ජාව හෝ වේවා, ඉතින් මේ ඩිංග ගන්න. එයින් අපට ජේනවා 'ඡන්දමුලක' - ඡන්දයයි මුල. අපට ඒක තේරෙන්නෙ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙනතුරු ලෝකයා දන්නෙ නැහැ. අපි හැම තිස්සේම වගේ ගැඹුරු දේශනාවක් කෙළවර කරන්නේ ඉතාමත්ම සරල, කවුරුත් දන්න ධම්මපද ගාථා දෙකකින්. මෙතෙක්දී ඒ ගාථා දෙක මතක් කරන්නවෙනවා.¹⁵ ඒ ගාථාවල අවශ්‍ය ටික 'මනො පුබ්බංගමා ධම්මා. මනොසෙධා මනොමයා' ඔය ටික තමයි මේවිචර කාලයක් අපට අටුවා සම්ප්‍රදයේ වෙන විදියකටයි තේරුම් කරන්නේ. 'මනො පුබ්බංගමා ධම්මා' කියන්නේ පින්වතුනි. මනස එක පැත්තකින් තියනවා, ධම්ම අතින් පැත්තෙන් තියනවා මේ දෙකෙන් මනසයි පෙරටු වෙන්නේ, මනස අරමුණට පෙර තියෙන්නේ. 'මනො සෙධා' ඒ දෙකෙන් මනසයි ශ්‍රේෂ්ඨ, ප්‍රධාන. ඊළඟට 'මනොමයා' අරමුණ මනසින්ම සකස් වුනදෙයක්. ඒකනෙ මනසිකාරය කියන්නෙ. මෙතෙහි කිරීම. අපට තේරෙන්නෙ නැහැ ඒක. අරමුණ හිතෙන්ම හදගත්තු දෙයක්. එතකොට හිතෙන්ම හදගන්න දෙයක් එක්කයි මේ හරඹේ කෙරෙන්නේ. මොනතරම් සියුම් දෙයක්ද තණහා මැනුම්කාරියගේ ගැටලෑම. අර ටේබල් ටෙනිස් ක්‍රීඩාවේදී වගේ ඉක්මනින් මනසිකාරය යෙදීමෙන් මෙතෙහි කිරීමෙන්මයි, මෙතෙහි කිරීම තුළින්මයි ඒක අල්ලගන්නෙ. මෙතෙහි කිරීම පිළිබඳ රහස හඳුනාගන්නෙත් ශීඝ්‍රව යෝනියෝ මනසිකාරයේ යෙදීමෙන්. එතන එතනම මෙතෙහි කිරීම තුළින්. හිතාගන්න බැරි විදියෙ දෙයක්.

යම් අවසථාවක අර මනසිකාරයේදී සිතුවිල්ලක් පැන නැගුණු තැන - ඒකත් ධර්මයෙන්ම කිව්වොත් මෙන් මෙහෙම පාඨයක් තියනවා - සමහර සූත්‍රවල එන පාඨ අටුවාවලත් හරියට තේරුම්නොගත් තැන් තියනවා 'දිසවා ආයතනුපපාදං සමමා විතතං විමුවචති.'¹⁶ යම් අවසථාවක සලායතනයන්ගේ උපත දැක්ක නම් ඒ

වෙලාවේ හිත මිඳෙනවා කියන්නේ මොකද? අර සලායතනයන්ගේ උපත පේන්නෙ නැති තරම් ශීඝ්‍රයෙන් සිද්ධ වෙනවා. ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් සිද්ධ වෙන්නෙ මනසත් අරමුණත් අතර. ඒක තෝරගන්න බැහැ. හැම කෙනෙක්ම හිතන්නේ අරමුණ ඉස්සරහින් තියනවා අරමුණ නැතිව අපි කොහොමද හිතන්නෙ කියලා. නමුත් 'මනසිකාර' වචනයෙන් තේරෙනවා, මේ අරමුණත් හිතෙන්ම හදගත් එකක් බව. ඒකයි 'මනෝමයා' කිව්වෙ. ඒ තත්ත්වය යම් අවසථාවක තේරෙනකොට ඔන්න විඤ්ඤාණ මායාව හෙළිවෙනවා. මේ විඤ්ඤාණ මායාකාරයානේ මේක ගැටලුන්නෙ. මේ මායාව තුළ තියෙන්නේ මනසත් මනසින්ම හදගත් ධර්මත්. එතනත් අර මුවාගේම වගේ දෙයක් අන්තිමට කෙරෙන්නේ. ඒක තේරෙන්නෙ නැහැ. අන්තිමට යම් අවසථාවක යෝනිසෝමනසිකාරය ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් යෙදුවොත්, ඒක තේරෙනවා.

ඒකට අපි උපමාවක් දෙන්න ඕන නැහැ. අපි දෙන උපමා පරාදයි. ඒකට බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන උපමාව පුදුමයි - මනස පිළිබඳව. 'යම් සේ මහණෙනි, මුළු දවසක් රත් කළ යකඩ කටාහයකට යම්කිසි කෙනෙක් වතුර බිංදු දෙකක් තුනක් උඩ සිට දනවා. මහණෙනි ඒ වතුර බිංදු වැටීම හෙමින්. නමුත් ඒක විසළී යාම ඊට වඩා ඤාණිකයි. ටිකකට හිතන්න උඩ ඉඳල වතුර බිංදු දෙක තුනක් දනවා. ඒ වතුර බිංදු වැටෙන වේගය ඒක දිහා බලන් හිටියොත් ඒක පිවිවෙනවා පේන්නෙ නැහැ. කොයි තරම් ඤාණිකවද කියලා. මේ උපමාවට සරිලන උපමාවක් අපට කියන්න බැහැ. දවසක් රත් වෙච්ච යකඩ තලියකට වතුර බිංදු උඩින් දනකොට හෙමින් බිංදුව වැටෙන්නෙ. වැටෙනවත් එකක්ම පිළිස්සෙනවා.

අන්න ඒකයි. ඒකෙ හැංගිලා තියෙන්නෙ මනසත් ධර්මයනුත්. නමුත් ඒක පවා යෝගාවචරයා යම් අවසථාවක අවබෝධ කරගත්තොත් යෝනිසෝ මනසිකාරය ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් යෙදීමෙන් ඔන්න වැටහෙනවා ආයතන උපදින හැටි. මේ දෙක එකතු වෙන හැටි. විඤ්ඤාණය හටගන්න හැටි. විඤ්ඤාණය හටගැනීම දැකීම තමයි පටිච්චසමුප්පාදය දැකීම. 'චක්ඛංච පටිච්ච රූපෙව උපපජ්ජති චක්ඛු විඤ්ඤාණං.' මතක් කර ගන්න 'පටිච්ච උපපජ්ජති' ඇසත් රූපයනුත් නිසා චක්ඛුවිඤ්ඤාණය උපදිනවා. බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කලා

විඤ්ඤාණය මායාවක් කියලා. ඒකනෙ කිව්වෙ 'මජ්ඣිමනිකායෙ උභයෙකං විදිතං' කොන් දෙක හරියට තේරුම් අරගෙන මැද නොඇලෙන්නෙ මොකද? ප්‍රඥව තියනවා. තේරුම්ගත්ත විඤ්ඤාණ මායාව. අපි කොතෙකුත් කියල තියනවා මැජ්ඣිමනිකායෙ - විජ්ජාවක් - ඇතුළෙ ඉඳල දක්කොත් මැජ්ඣිමනිකායෙ එක නැති වෙනවානෙ. අන්න ඒ අවස්ථාවෙ තමයි ඒක සිද්ධ වෙන්නෙ. කොහොමද අන්න ඒ අවස්ථාවෙ යෝනිසෝමනසිකාරය - අර ප්‍රඥවේ බිජය - ප්‍රඥවක් හැටියටම එලදෙනවා. ප්‍රඥව තුළ විඤ්ඤාණයට තැනක් නැහැ.

ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදලේ 'පඤ්ඤා භාවෙනබ්බා විඤ්ඤාණං පරිඤ්ඤායාං' ¹⁷ කියල. විඤ්ඤාණයත් ප්‍රඥවත් අතර වෙනස දක්වන්නේ එහෙමයි. විඤ්ඤාණය හරියට පිරිසිදු දැනගන්නට ඔන. පිරිසිදු දැන ගන්න නම් 'පඤ්ඤා භාවෙනබ්බා' ප්‍රඥව වැඩිය යුතුයි. ප්‍රඥව ඉහළටම වැඩු අවස්ථාවේ විඤ්ඤාණයේ හොරේ අහු වෙනවා. අහුවෙන්නේ අන්න අර විදිටයි. ආයතනයන් හටගන්නවා එතන එතනම දකිනවා. ආයතනයන් හටගැනීම දකිනවාත් එක්කම නිරෝධය ඉබේටම සිහිවෙලා ඉවරයි - හටගන්න දෙයක් නිරුද්ධ වෙන බව. ඒ නිරෝධය ප්‍රත්‍යක්ෂ කළා කියන්නේ ඒකයි. ඒ වෙලාවෙ අන්න ශාන්ත ප්‍රණීත නිවන 'එතං සන්තං එතං පණීතං' කතාව කිවුවෙ ඒකයි. හුගක් දේවල් ඉක්මනට කිව්වා. පින්වතුන් මේවා හරියට ධාරණය කරගන්න නම්, ඊළඟට අපි තව ටිකක් කියනවා ඔතන ඉඳලා.

ඊළඟට එන ප්‍රශ්නය, දැන් අපි කිව්වානේ ධම්මාරම්මණය ගැන. අපි කිව්වනේ යෝගාවචරයාට ඒක නැතිවම බැහැ කියලා. නමුත් පොතපතේ හොඳට සඳහන් වෙනවා ඉතාමත්ම වටිනා සූත්‍රයක් තියනවා, ඒක විග්‍රහ කිරීමේදී අලගදූපම සූත්‍රය ¹⁸ කියලා. ඒකෙදී බුදුරජාණන් වහන්සේ පහුරේ උපමාව දීල තියනවා. 'කුලලුපමං වො භික්ඛවෙ ධම්මං දෙසිසසාමි' බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මම මේ මුළුමහත් සද්ධම්මයම පහුරකට උපමා කරනව කියලා. ඒක මේ විදියටයි සඳහන් වෙන්නෙ. යම් කෙනෙක් දීඝි මාගීයක යන කොට දිය කඩක් හමු වෙනවා. නැවක් නැහැ, පාලමක් නැහැ. කරන්න දෙයක් නැති නිසා අරහෙන් මෙහෙන් ගස්වලින් අතු ටිකක් එකතු කරලා වැල්වලින් බැඳලා ඒකත් උපකාර කරගෙන අතින් පයින් පහුර පදවාගෙන එහා පැත්තට යනවා. එහා පැත්තට ගියාට පස්සෙ

පහුරෙන් වැඩක් නැහැ ඒක පා කරල හරිනවා. 'කුලලුපමො මයා හික්කවෙ ධමමොදෙසිතො නිස්සරණසාය නො ගහණසාය' මේ ධර්මය දේශනා කළේ හුදෙක් එතර වීම සඳහායි. කර ගහගෙන යාම ග්‍රහණය කිරීම සඳහා නොවේ කියලා දේශනා කරනවා. ඒ එක පැත්තකින් කියාපු එක. ඒ එක්කම කියනවා ඒ උපමාව හරියට දන්නව නම් 'ආජානනෙහි ධමමාපි වො පහානඛ්ඛා, පගෙව අධමමා' මේ මං කියාපු උපමාව හරියට තේරුම්ගත්ත නම් ධර්මයකුත් අතහරින්න ඕන. අධර්මයන් ගැන කවර කථාද?

ඒක කෙටියෙන් තේරුම්ගන්න තව උපමාවක් කියනවා නම් මේ පින්වතුන්ට විස්තර කරල දීල තියනවා කලිනුත් රථවිනිත සූත්‍රයේ¹⁹ තියන රථ හතේ උපමාව. දැන් මේ කාලේ සහාය දිවීම වගේ උපමාවක්. ඒකෙදි කියවෙන්නෙ හදිසි ගමනක් යන්න, කොසොල් රජ්ජුරුවෝ සැවැත් නුවර සිට සාකේත නුවරට යන්න. ඒ කාලේ අශවයින්ට වෙහෙස නිසා අශව රථ හතක් සුදුනම් කරල තියනවා. පළමු රථයෙන් ගියා. අශ්වයින්ට වෙහෙස නිසා ඒකෙන් අනික් එකට මාරු වුණා. දෙකෙන් තුන්වෙනි එකට, තුනෙන් හතරට, හතරෙන් පස්වෙනි රථයට ඔහොම ගිහිල්ල හත්වෙනි රථයෙන් ගිහිල්ලා බැහැලයි සාකේත නුවරට යන්නේ. ඒකට දෙන උපමා ටික විසුද්ධි හත. සීල විසුද්ධිය හුදෙක් දිට්ඨි විසුද්ධිය සඳහා, දිට්ඨි විසුද්ධිය හුදෙක් චිත්ත විසුද්ධිය සඳහා, ඔය විදියට විසුද්ධි පරම්පරාවක් දක්වලා අවසාන විසුද්ධිය තමයි ඤාණදසසන විසුද්ධිය. ඤාණදසසන විසුද්ධියත් අතහරිනවා. මොකද, නිවන හඳුන්වන්නේ අනුපාද පරිනිබ්බානය නමින් කිසිවක් අල්ලා නොගන්න නිවන. මහ පුද්ගලයි කිසිම ධර්මයක නැහැ එහෙම එකක්. අතහැරීම තමයි නිවන.

අපි ඒ ටික පෙන්න්නෙයි අපේ දේශනාවල පොත්වල වචන දෙකක් මතු කරල පෙන්නුවේ. මේ ධර්මය වචන දෙකකින් දක්වුවා. ප්‍රායෝගික, සාපේක්ෂක. ප්‍රායෝගික නිසා ප්‍රයෝජනයට ගන්නවා සාපේක්ෂක නිසා අතහරිනවා. එකක් අනික සඳහා පමණයි. දැන් ආයින් මට කියන්න වෙනවා අලුත් උපමාවක්. මේ පින්වතුන් අහල නැති විදියේ උපමාවක් වෙන්න පුළුවන්. මගේ වචනවල අඩුපාඩුවක් තියනවා නම් කියන්න. දැන් සහාය දිවීම කියල එකක් තියනවා. කඩින් කඩ ධාවකයෙක් දුවනවා. සහාය දිවීම් පිල් දෙකක් තියනවා කියලා

හිතාගන්න - මාර පිලයි බුද්ධ පිලයි. මාර පිලේ කවුද දුවන්නේ කියල අපි බලන්නෙ නැහැ. බුද්ධ පිලේ ධාවකයන් හතරදෙනෙක් දුවනවා. ක්‍රීඩකයින් හතරදෙනෙක්. මේ විදියේ සහාය දිවීමකදී යම් කිසි උපකරණයක් උපකාර වෙනව. යෂ්ටිය කියලා කියන්නේ. මේ යෂ්ටිය යන්න ඕන දිනුම් කණුව දක්වා. එතකොටයි ඒ පිල දිනන්නෙ. හිතාගන්න පළමුවෙනි ධාවකයා දුවනවා. ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් දුවනවා. හතිදගෙන දුවනවා. දුවල දුවල ගිහිල්ලා දෙවැන්නට අර යෂ්ටිය දෙනවත් එක්කම මැරිල වැටෙනවා. දෙවැන්න බලන්නෙ නැහැ අරය මැරුණද කියලා. ඒක අරගෙන මුළු වෙර දල දුවගෙන දුවගෙන ගිහිල්ල කුන් වෙනියට යෂ්ටිය දෙනවා. දෙනවත් එක්කම දෙවෙනියත් මැරිල වැටෙනවා. ඊළඟට කුන්වැන්නා ඒක අරගෙන දුවල දුවල ගිහිල්ල හතර වෙනියට දෙනවා. හතරවෙනියට දෙනවත් එක්කම අරයත් මැරිල වැටෙනවා. හතරවෙනියත් ඒක අරගෙන දිනුම් කණුව ළඟට ගිහිල්ලා දිනුම් කණුවට යම්තම් යෂ්ටිය දෙනවත් එක්කම එයත් මැරිල වැටෙනවා. කාටද තැග්ග? කවුද දිනුවෝ? යෂ්ටියද? කවුද දිනුවෝ? තැග්ග ගන්න කෙනෙක් නැහැ. නිවනත් එහෙමයි කියල හිතාගන්න. කාටත් තියෙන්නේ ආත්ම අනාත්ම ප්‍රශ්නයෙන, කවුද නිවන් දකින්නේ? ඔය ටික බුදුරජාණන් වහන්සේ ලස්සනට කියනවා. 'මට උචෙඡ්දවාදියෙක් කියල වෝදනා කරනවා මේ බමුණෝ.'²⁰ අපිටත් එහෙම කියනවා. අපි දේශනා කරන ධර්මය ගැන. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ උචෙඡ්දවාදියෙක් කියල දක්වන දෝෂ දර්ශනයට පිළිතුරු දෙන්නේ මෙහෙමයි. 'එදත් මම පෙන්නුවේ දුකක් සහ දුකේ නිරෝධයක් පමණයි.' 'දුකකිමෙව උපපජ්ජමානං උපපජ්ජති දුකං නිරුජ්ඣමානං නිරුජ්ඣති.'²¹

උපදින්නේ දුකක්ම උපදී. නිරුද්ධ වන්නේ දුකක්ම නිරුද්ධ වේ. පුද්ගල කථාවක් මොකුත්ම නැහැ. එහෙම නම් අඩන්න දෙයක් නැහැ කියලා අපි කියන්නෙ. එතකොට එහෙම අඩන්නෙ නොදැනීම නිසා. උපදින්නේත් දුකක්. එදත් ප්‍රකාශ කළේ අදත් ප්‍රකාශ කරන්නේ දුකක් හා එහි නිරෝධයක් පමණයි. ඒක නිසා උචෙඡ්දවාදී වෝදනාවකට ඉඩ නැහැ කියන එකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නල දුන්නේ. දැනට හිතාගන්න මේ කියාපු ටික ආශ්‍රයෙන් මේ වන්දනා ගමන ආවා නම් මේ වන්දනා ගමනේ සිද්ධසථානය තමයි මනස. එහෙම කිව්වට මොකද අර කියාපු හයෙන්ම පුළුවන් නිවන් දකින්න. ඒකනෙ අපි

කිව්වේ දිව අගත් කියනව කියල නිවන, හරියට මනසිකාරය යෙදුවොත් යෝගාවචරයා. අතීත කතාන්තර සමහර විට ඇත්ත වෙන්න පුළුවන් තරමක් දුරට හරි - අටුවාවල අතිශයෝක්ති තිබුනත් - අතීතයේ මුලු රැයක් කුසගින්නේ ඉඳල අනුරාධපුර මිහින්තලා ආදී තැන්වල උදෑසන කැඳ වළඳන අවසථාවේ රහත් නොවුණ ආසනයක් නැතෙයි කියනව, අර ආහාර ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාව ආදියෙන්. ඒක නිරතුරුව වඩල ඉතින් අර රහස අල්ල ගත්තු තැන කෙලින්ම එන්නේ මනසට. අන්තිමටම එන්නේ මනසයි. ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් එකතු වෙලා ගිහිල්ලා මනසයි ධර්මයි. එතෙක්දි තමයි විදේශිතාව සම්පූර්ණ වෙන්නේ. ඒ ටිකේ රහස අහු වුනා නම් විකැකුණ මායාව එතනම ඉවරයි. ඊළඟට ප්‍රඥව සම්පූර්ණයි. ගමන අවසානයයි. බුදු පිල දිනුවා. මාර පිල පරාදයි.

දැන් මේ පින්වතුන් මය කියාපු ටික ආශ්‍රයෙන් බුදු පිල දිනවන්න. රහත් වෙලා කොහෙවත් යනවා කියලා මය සියදෝර්ස් නිවනක් බලාපොරොත්තු වෙන්න එපා. බුදු පිල දිනවන්න උත්සාහ කරන්න. අර මැරිව්ව ක්‍රීඩකයෝ ගැන හිතලා. ඔන්න එතකොට සතර මග සතර එලය. අර හතරදෙනා කවුද කියල හඳුනගන්න උත්සාහ කරන්න. මේ දේශනය මෙයින් අවසන් කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. මෙතෙක් පැවැත්වූ දේශනා අතරින් මට හිතෙන හැටියට ප්‍රායෝගික පැත්තට එල්ල කරල කළ දේශනාවක්. මේකේ අඩුපාඩු තියනවා නම්, භාෂා ව්‍යවහාරයේ හරි පොඩි පොඩි අඩුපාඩුකම්, සමාධිය හපනය කරන්න. උපරිම ප්‍රයෝජනය ගන්න. මේ ධර්ම ශ්‍රවණය කළ පින්වතුන්ට අපි පින් අනුමෝදන් කරනවා. පළමුවෙන්ම මේ පින්වතුන්ට මේ ධර්ම ශ්‍රවණ ආනිශංසය ඇතදී ලැබෙන එකක් නොවේ. අද අදම නිවන් සැප අත්පත් කරගැනීමට හේතු වාසනා වේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා. අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා යම් තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ධර්ම දේශනාමය ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමති නම් මේ කියාපු කම්පථාන දේශනාව උපකාර කරගෙන, උපනිශ්‍රය කරගෙන, ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසෙන්නවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරමින් මේ ගාථා කියන්න.

එතනාවතා ව අමෙහනි

පාදක සටහන්

1. ද්වයතානුපසස්තා සූත්‍රය, සුත්ත නිපාත, 230 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
2. බ්‍රහමචාර සූත්‍රය, දීඝ නිකාය, 1-72 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 7)
3. මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය, 1-280 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
4. මජ්ඣිම සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය, 4-186 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 21)
5. දුතිය ද්වය සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය, 4-148 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 16)
6. ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය, 3-616 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 12)
7. පදුම පුප්ඵ සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය, 1-364 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
8. ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයෙහි එන උපමාව:

“යම්සේ ආනන්ද, මඳක් නැඹුරු කළ පියුම් පතෙහි දිය බිඳු පෙරළේද, පිහිටා නොසිටීද, එසේම ආනන්ද යම් කෙනකුට මෙසේ ශීඝ්‍රයෙන්, මෙසේ ඉක්මනින්, මෙසේ පහසුවෙන් උපන් මනාපය, උපන් අමනාපය, උපන් මනාපාමනාපය නිරුද්ධ වේද, උපේක්ෂාව පිහිටා සිටීද, ආනන්ද, මේ ආයී විනයෙහි නැහැයෙන් දන යුතු ගඳ සුවඳ පිළිබඳව මෙය අනුත්තර ඉන්ද්‍රිය භාවනාව යයි කියනු ලැබේ.”

9. පාරාසරිය චේරගාථා, චේරගාථා, 190 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 28)
10. නාළක සූත්‍රය, සුත්ත නිපාතය, 222 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
11. බ්‍රහමායු සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය, 2-584 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 11)
12. ආහාර සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය, 2-20 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
13. උද්දක සූත්‍රය - සංයුත්ත නිකාය, 4-178 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 16)
14. කිංචුලක සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය, 5-344 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 22)
15. යමක වග්ග, ධම්මපද ගා, 1, 2 බු.නි. 1-26 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
16. සොණ සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය, 4-152 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 21)
17. මහාවෙදලල සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය, 1-686 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
18. අලගද්දුපම සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය, 1-338 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
19. රථවීනිත සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය, 1-368 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
20. අලගද්දුපම සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය, 1-342 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
21. කච්චාන ගොතන සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය, 2-28 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලත්වයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. දිවි කතරේ සැඳෑ අඳුර
6. කය අනුව ගිය සිහිය
7. හිත තැනීම
8. පින් රුකෙක මහිම
9. අබ්නික්මන
10. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
11. කයේ කතාව
12. මා-පිය උවැටන
13. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
14. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
15. කමී වක්‍රයෙන් ධර්මී වක්‍රයට
16. මෙන් සිතේ විමුක්තිය
17. ඇති හැටි දැක්ම
18. තපෝ ගුණ මහිම
19. සක්මනේ නිවන
20. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 1 වෙළුම
21. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 2 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 3 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 4 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 5 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 6 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 7 වෙළුම
27. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 8 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධර්මී දේශනා - 9 වෙළුම

29. විදසුන් උපදෙස්
 30. භාවනා මාගීය
 31. උත්තරීතර හුදකලාව
 32. සසුන් පිළිවෙත
 33. චලන විත්‍රය
 34. දිය සුළිය
 35. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
 36. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
 37. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
 38. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
 39. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
 40. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
 41. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
 42. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
 43. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
 44. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
 45. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම
 46. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම
 47. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
 48. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 1 වෙළුම
 49. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 2 වෙළුම
 50. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 3 වෙළුම
 51. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 4 වෙළුම
 52. මනසේ මායාව
 53. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය
-

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤ සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරඳන

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. Walk to Nibbāna
 24. Deliverance of the Heart through Universal Love
 25. Questions and Answers on Dhamma
 26. The Miracle of Contact
 27. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:

Kaṭukurunde Ñāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net